

SELMECZI BEA

Évszázadnál hosszabb utazás

■ ALESSANDRO BARICCO: NOVECENTO ■

to, talán erre jön rá Novecento is, amikor visszafordul a harmadik lépcsőfokról, és még a vég pillanatában is fent marad a hajón.

A trombitás ezzel szemben leszáll a ringó deszkáról, és vállalja ennek következményeit: a talaj éppen a szárazföldön csúszik ki lába alól, és a zeneiség is itt tűnik el az életéből. Mégiscsak „másik” marad. Lukáts Andor feltehetőleg ezért formálta a trombitást kissé didaktikusan hajléktalanná, mintha Tim Tooney csak azért született volna, hogy Novecento legendájának tanúja legyen.

Csuja hitelesen adja vissza Baricco hol költői, hol igen nyers stílusát, időtlen világba varázsol bennünket, majd visszaránt egy pillanat alatt. Csuja ősi – még az írásbeliség előtt létező – mesemondóként korszakokat ível át az időben, mítoszokat teremt és rombol.

Csuja Imre (Tim Toony, a trombitás)

theater.hu – Illovszky Béla

A darab verbalitása erősen zenei hatású, ám zeneisége mégis elvész. A láthatatlan zenekar hallhatatlanná is vált. Nem a Virginian luxushajó dzsesszzenekara játszik. A hangszórókból szól ugyan egy-egy epizódnál valamiféle muzsika, de Vedres Csaba zenéje sem elementáris tudathasadást, sem katarzist nem okoz – ahogy ezt Novecento „nem normális hangjaitól” elvárnánk. Nem a megtestesült vágy. Nem a világ kikémlése. Nem folyamatos utazás.

Khell Csörsz díszlete is a talajvesztettségre helyezi a hangsúlyt: a felrobbanó reflektorok, az elhagyatott kerti székek és asztalok, az ósdi ruhákkal megpakolt állvány, a vaspózna, a homályos tükör egyszerre keltik egy csőváros és egy széteső félben lévő hajó képzetét – kint és bent, a jelenben és az emlékek világában. Csuja a koszos tükröt szimbolikusan hajóablakszerű kivágásban törli le, utalva ezzel a film utolsó képkockájára, amely hasonló kompozícióban sötétül el. A megtisztított tükörkör segíti az emlékek szabad áramlását, ugyanakkor szigorú mederbe tereli az emlékeket, és kizárólag a Novecentóval kapcsolatosaknak enged teret.

A díszlet két ízben válik az események fontos kifejezőeszközévé: a viharjelenetben a színpad „dülöngélő” forgása a tomboló orkánt, a szédülést és a trombitásra hirtelen rászakadó szabadságot idézi, a fekete szappanként csúszkáló zongora pedig egyfajta „tánc az Óceánnal” érzetét kelti. Szép kép a két világhírűség, Jerry Roll Morton és Novecento között játszó zongorapárba felidézésekor Csuja zongorájának felemelkedése, Novecento elsöprő diadalára emlékezve.

Az előadás problematikussága abban rejlik, hogy egyetlen színésznek nehéz lekötni a közönség figyelmét két órán keresztül, ráadásul egy cselekvés nélküli monológgal, amely az eseményeket pusztán elbeszéli. Lukáts Andor ezért az egész színpadot játékba hozza. A legapróbb kellékek is szerephez jutnak. A tárgyak folyamatos használata – a székek felállítása, a ruhák rendezgetése, az átható szagával a teljes nézőteret betöltő hagymaevés – ellenben nem atmoszférát teremt, hanem kényszeressé válik, eltereli a szövegről a figyelmet, és kizökkent. A tárgyak életre keltése csak egy kisebb kamaraszínházban működne, ahol akár interakció is kialakulhatna a közönséggel, a négyszáz férőhelyes Örkeny Színházban azonban zavaró és idegen elemként hat a bensőséges mozdulatsor.

Csuja Imre trombitása partra vetett hal, aki lassú agóniával tengeti napjait, és Novecento történetével késlelteti saját elmúlását. Az utazás megszakadt, de újra és újra végigpörgeti agyán, hogy a ritmusból ne essen ki teljesen. *Memento mori*, az utazás örök.

ALESSANDRO BARICCO: NOVECENTO
(Az óceánjáró zongorista) (Örkeny Színház)

FORDÍTOTTA: Gács Éva. DRAMATURG: Guelmino Sándor. DÍSZLET-JELMEZ: Khell Csörsz. ZENE: Vedres Csaba. ASSZISZTENS: Érdi Ariadne. RENDEZŐ: Lukáts Andor m. v.
ELŐADJA: Csuja Imre